

SPIS TREŚCI

LEKCJA Z IRAKU <i>Aleksander Szczygło</i>	15
--	----

RAPORT: IRAK. PIĘĆ LAT I CO DALEJ?

KONSEKWENCJE ZAANGAŻOWANIA POLSKI W IRAKU <i>plk Roman Lewandowski, plk Witold Lewandowski</i>	17
---	----

Zakończona w październiku 2008 r. pięcioletnia obecność polskich wojsk w strukturach koalicji międzynarodowej w Iraku wymaga podsumowania i próby nakreślenia jej konsekwencji w aspekcie politycznym, ekonomicznym, społecznym oraz wojskowym.

RAPORT

WPŁYW AMERYKAŃSKIEJ INWAZJI W 2003 ROKU NA KSZTAŁT SCENY POLITYCZNEJ I BEZPIECZEŃSTWO IRAKU	42
---	----

Aleksandra Dzisiów-Szuszczkiewicz

Od czasu utworzenia w 1921 r. współczesnego Iraku państwem rządzą sunnici. Obalenie Saddama Husajna po inwazji Stanów Zjednoczonych w 2003 r. i powstanie systemu demokratycznego po raz pierwszy pozwoliło większości szyickiej na zdobycie władzy. Amerykanie byli wówczas przekonani, że wyzwalają Irak, w rzeczywistości zaś wyzwolili irackich szyitów.

RAPORT

STATUS OF FORCES AGREEMENT – SUKCES IRACKICH WŁADZ CZY AMERYKAŃSKIEJ ADMINISTRACJI?	60
--	----

Aleksandra Dzisiów-Szuszczkiewicz

W listopadzie 2007 r. prezydent Stanów Zjednoczonych G.W. Bush i premier Iraku, Nuri al-Maliki, podpisali Deklarację Założeń dla Długoterminowych Relacji opartych na Współpracy i Przyjaźni między Republiką Iraku i Stanami Zjednoczonymi. Współpraca bilateralna, której założenia znalazły się w tym dokumencie, obejmuje szeroki zakres zagadnień, takich jak: polityka, gospodarka, kultura oraz bezpieczeństwo.

RAPORT

DZIAŁANIA, STRATEGICZNE CELE

84

I NOWE TRENDY AL-KAIDY

Aleksandra Dzisiów-Szuszczukiewicz, Magdalena Trzpił

Od początków istnienia Al-Kaida dąży do stworzenia „wielkiego państwa muzułmańskiego” – kalifatu. Ostatnio obserwowane tendencje, w tym rozszerzanie swoich wpływów na całym świecie, świadczą o konsekwentnym realizowaniu strategii organizacji. Zaprzeczają tym samym twierdzeniom o znacznym osłabieniu i rozpadzie Al-Kaidy.

KRYZYS FINANSOWY

Kryzys finansowy w Stanach Zjednoczonych i jego możliwe konsekwencje

105

Przemysław Pacuła

Największy od 1929 r. światowy kryzys finansowy stał się faktem. Problem mający swe źródło w Stanach Zjednoczonych w szybkim tempie rozprzestrzenił się na cały świat. Najbardziej dotknięte zostały nim kraje o najbardziej rozwiniętej gospodarce, a w szczególności te, w których dużą rolę odgrywają systemy bankowe. Mimo działań rządu amerykańskiego (plan Paulsona, pakiet stymulacyjny B. Obamy) oraz interwencji innych krajów, świat staje w obliczu największego od lat 30. XX wieku kryzysu gospodarczego.

Początki kryzysu finansowego w Rosji

118

Andrzej Łomanowski

Wśród finansowego chaosu, jaki zapanował na świecie jesienią 2008 r. wyjątkowo widowiskowy był krach w Rosji, gdzie rynek giełdowy stracił do końca października ponad 73 proc. wartości. Oprócz elementów znanych z innych krajów (utrata płynności przez instytucje finansowe, upadek giełdy) pojawiły się nowe (ucieczka kapitału zagranicznego, brak gotówki na wypłaty w części banków). Rosyjski rynek, pomimo iż jest częścią światowego systemu finansowego, rządzi się swoimi prawami. Jesienią 2008 r. była to jego największa słabość.

Kryzys finansowy w wybranych państwach Azji

131

Magdalena Trzpił

Światowy kryzys finansowy obejmuje regiony, które dotychczas wydawały się być poza zasięgiem recesji, jak państwa azjatyckie, chronione przez silne podstawy gospodarcze, w tym duże rezerwy walutowe. Po kryzysie w Azji

w latach 1997-1998 wprowadzono szereg mechanizmów ponadnarodowych, dzięki którym kraje ASEAN+3 mają dostęp do instrumentów pomocowych w utrzymaniu płynności. Jednak ze względu na powiązania ekonomiczne, w szczególności z rynkiem amerykańskim, również kraje azjatyckie stanęły w obliczu kryzysu.

NA WSCHODZIE

Prywatyzacja na Białorusi

143

Paweł Świeżak

Od początku 2008 r. władze białoruskie podjęły kilka decyzji oznaczających odblokowanie zamrożonego od dekady procesu prywatyzacji. Dotyczyć ma ona przedsiębiorstw należących do różnych gałęzi gospodarki. Decyzjom tym towarzyszyły także inne działania ukierunkowane na stopniową liberalizację systemu gospodarczego Białorusi. Działania te według deklaracji władz mają doprowadzić do znaczącej poprawy klimatu inwestycyjnego w kraju.

Strategia Rosji wobec Zachodu

155

Grzegorz Kuczyński

Odbudowa potencjału polityczno-ekonomicznego Rosji i jej dążenie do uzyskania satysfakcjonującej pozycji w porządku międzynarodowym determinują od blisko dwóch lat politykę Moskwy wobec Zachodu. Wojna z Gruzją, świadome zaostrożenie stosunków z USA czy walka o kontrolę nad dostawami węglowodorów do Europy służą realizacji nadrzędnego celu: radykalnej zmiany geopolitycznego układu sił na Starym Kontynencie poprzez położenie kresu dominacji Stanów Zjednoczonych.

Stosunki ukraińsko-rosyjskie. Kryzys strategicznego partnerstwa

172

Piotr Bajor

Wypracowana w latach 90. ubiegłego wieku formuła strategicznego partnerstwa pomiędzy Ukrainą a Rosją nie odzwierciedlała rzeczywistego stanu tych stosunków i miała charakter deklaracyjny. Związane to było z szeregiem problemów, które dotyczyły kwestii politycznych, gospodarczych i społecznych odziedziczonych w wyniku rozpadu Związku Radzieckiego. Część z nich udało się rozwiązać, jednak spora grupa w dalszym ciągu jest przedmiotem dwustronnych negocjacji. Spory, jakie miały miejsce w dwustronnych stosunkach, pokazały, że przynajmniej na poziomie politycznym są one najgorsze od momentu rozpadu Związku Radzieckiego.

Następstwa wojny w Gruzji dla „zamrożonego konfliktu” w Naddniestrzu 191

Paweł Świeżak

Wojna rosyjsko-gruzińska, której konsekwencją było uznanie przez Rosję niepodległości separatystycznych republik: Abchazji i Osetii Południowej, odbiła się na rozwoju sytuacji wokół innych „zamrożonych konfliktów” na obszarze dawnego ZSRR. W przypadku Naddniestrza można mówić o znaczącym ożywieniu kontaktów dyplomatycznych pomiędzy stronami konfliktu oraz państwami i organizacjami pośredniczącymi w jego rozwiązaniu. Po wojnie w Gruzji nastąpił wzrost zainteresowania sytuacją w Mołdowie ze strony Zachodu.

Znaczenie Kaukazu Południowego jako trasy eksportu ropy i gazu dla kaspijskich państw producentów po konflikcie w Gruzji 202

Konrad Zasztowt

Konflikt zbrojny w Gruzji nie wpłynął na zmianę szlaków eksportu ropy i gazu z Azerbejdżanu. Pozostają one zdeterminowane przez istniejącą infrastrukturę przesyłową, w tym zwłaszcza dwa kluczowe rurociągi – ropociąg Baku-Tbilisi-Ceyhan oraz gazociąg Baku-Tbilisi-Erzurum. Dla Kazachstanu trasa południowokaukaska od dawna była przedmiotem zainteresowania. Obecnie eksport ropy poprzez Kaukaz Płd. stanowi niewielki udział w całościowym eksporcie tego surowca przez Kazachstan. Znaczący wzrost eksportu ropy kazachskiej przez Kaukaz Płd. może mieć miejsce po 2012 r., kiedy produkcja ropy azerbejdżańskiej zmaleje, a rozpoczęta zostanie eksploatacja kazachskiego złoża Kaszagan.

BLISKI WSCHÓD

Inwestycje zagraniczne w Islamskiej Republice Iranu do końca 2008 roku 212

Aleksandra Dzisiów-Szuszczukiewicz

Władze w Teheranie, w obliczu pogarszającej się sytuacji irańskiej gospodarki, starają się udowodnić, że są w stanie samodzielnie eksploatować posiadane surowce energetyczne. Jednak rozwój zdolności produkcji oraz eksportu gazu skroplonego i modernizacja sektora energetycznego wymagają zagranicznych inwestycji i nowoczesnych technologii. Ich brak uniemożliwi zwiększenie eksploatacji irańskich złóż gazu, czego konsekwencją może być rezygnacja z eksportu surowca, braki w dostawach energii elektrycznej dla ludności i przemysłu oraz ograniczenie wydobycia ropy.

Próby wyjścia z międzynarodowej izolacji

Aleksandra Dzisiów-Szuszczukiewicz

W 2008 r. można było zaobserwować próby zmiany kierunków syryjskiej polityki zagranicznej. Do tej pory pogłębiająca się od czasu zabójstwa w 2005 r. libańskiego premiera Rafika Haririego międzynarodowa izolacja Syrii zmuszała władze w Damaszku do zwrócenia się na Wschód – wzmocnienia sojuszu z Iranem, ożywienia kontaktów gospodarczych z krajami takimi jak Rosja, Chiny i Malezja, a także zwiększenia wsparcia dla Hamasu i Hezbollahu. Obecnie Syria stara się zmienić swój wizerunek „państwa destabilizującego Bliski Wschód” poprzez zaangażowanie się w regionalne inicjatywy i rozmowy pokojowe.

UNIA EUROPEJSKA

Polityka antynarkotykowa Unii Europejskiej

Marta Wolańska

Narkotyki i związana z nimi przestępczość to nie tylko problem społeczny, ale poważne zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa. Nielegalny obrót narkotykami stanowi niebagatelne źródło dochodu dla świata przestępczego. Szacuje się, że roczne zyski oscylują w granicach 400-500 mld dolarów. Często środki uzyskiwane z przemytu narkotyków przeznaczane są na finansowanie grup terrorystycznych oraz nielegalny zakup broni. Uważa się, że grupy takie jak Hezbollah, Al-Kaida czy kolumbijski FARC są finansowane w dużej mierze właśnie z pieniędzy pochodzących z przemytu.

ENERGETYKA

Rywalizacja o surowce energetyczne w Arktyce

Tomasz Kijewski

Wraz z procesem topnienia pokrywy lodowej w Arktyce wzrasta strategiczne znaczenie energetycznych zasobów naturalnych i szlaków transportowych w tym rejonie. Międzynarodowe zainteresowanie Arktyką wynika m.in. z dążenia poszczególnych państw do objęcia kontrolą nowych złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. W rejonie Morza Arktycznego może znajdować się około 29 proc. nieodkrytych dotychczas złóż gazu ziemnego i około 10 proc. – ropy naftowej. W arktycznej rywalizacji uczestniczy aktywnie pięć państw: Rosja, Stany Zjednoczone, Kanada, Norwegia i Dania.

Perspektywy globalnego rozwoju energetyki nuklearnej 289
w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Polski

Tomasz Kijewski

Do obserwowanego obecnie wzrostu zainteresowania energetyką atomową przyczyniają się m.in. zwiększające się ekonomiczne i polityczne koszty pozyskiwania energii elektrycznej z tradycyjnych surowców kopalnych. Aktualny trend w rozwoju energetyki jądrowej – określany jako renesans nuklearny – wykazuje podobieństwo do sytuacji, która miała miejsce po kryzysie naftowym w 1973 r.

DOSSIER

Mapa zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego RP 301
w sektorach ropy naftowej i gazu ziemnego

Janusz Kowalski, Jakub Kozera

Wspomnienie 325

Biogramy autorów 326